

Tulevaisuuksien ennakoinnin työkalu sosiaali- ja terveysalan pk-yrityksille

Tämän työkalun avulla on mahdollista muodostaa järjestelmällisesti osin valmiina saatavilla olevaan tulevaisuustietoon perustuvia skenaarioita. Skenaariot, eli tulevaisuuskuvat auttavat varautumaan erilaisiin mahdollisuuksiin.

Mitä tulevaisuuksien ennakointi on?

Ennakointi on toimintaympäristön muutosten seuraamista. Se perustuu tiedon järjestelmälliseen hyödyntämiseen ja analysointiin. Ennakointi ei ole ennustamista, jossa veikataan yhtä mahdollisuutta ja jätetään muut vaihtoehdot huomiotta. Sen sijaan ennakkoinnin perusteella hahmotellaan vaihtoehtoisia tulevaisuuden kuvia ja skenaarioita, joihin voidaan varautua.

Miksi ennakointi on hyödyllistä?

Tulevaisuuksien ennakkoinnin avulla yritys tai organisaatio pohtii jo ennakolta erilaisia ”entä jos” tilanteita. Osa asioista jää ajatusharjoituksiksi. Osan kohdalla ajatukset näyttävätkin käyvän toteen. Tällöin yritys tai organisaatio on jo valmiiksi pohtinut mitä siinä tilanteessa voi tehdä ja kuinka kannattaa toimia. Se jos mikä on markkinoilla etu kilpailijoihin nähden. Muiden yrittäessä ymmärtää mitä on tapahtumassa ja painiessa muutosvastarinnan kanssa, muutokseen varautuneet ovat jo täydessä toimintavalmiudessa.

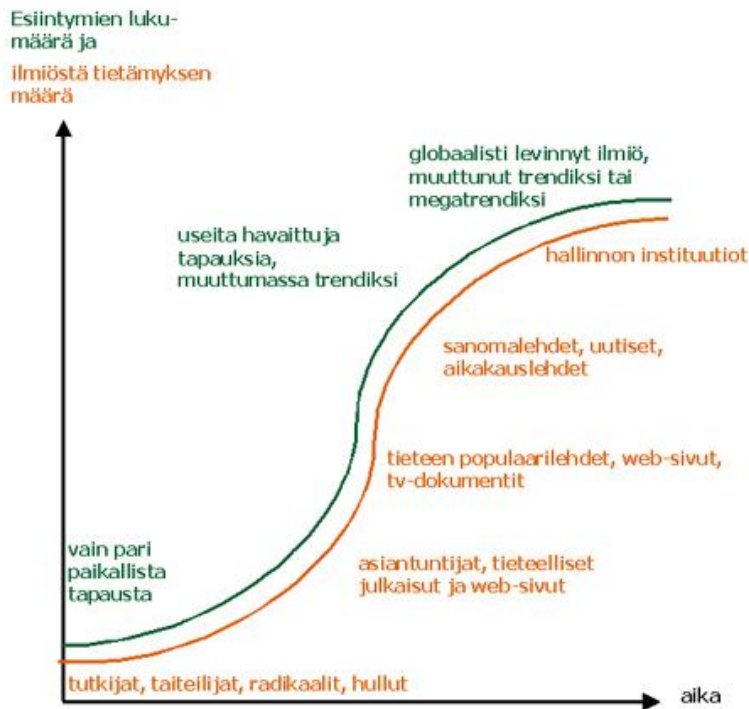
Kuinka tulevaisuuksien ennakointi toteutetaan?

Ennakointi on prosessi, jossa hyödynnetään olemassa olevia ennusmerkkejä. Osa niistä on [megatrendejä](#), globaalisti jo jonkin aikaa vaikuttaneita ilmiöitä, joiden uskotaan edelleen pysyvän tai voimistuvan. Esimerkkeinä ilmastonmuutos, väestön ikääntyminen ja demokratian rapautuminen.

Trendeillä on jo historiaa lähimenneisyydestä ja ne osoittavat tässä hetkessä muutoksen suuntaa. Trendit ovat suuntauksia, virtauksia tai muutosten kanavia. Trendit vaikuttavat valintoihin, makuun ja arvostuksiin ja ohjaavat sitä kautta päätöksentekoa. Trendit voivat olla muoti-ilmiöitä tai vaikkapa uutisvirran muuttumista iltauutisista päivän lävitse jatkuvaksi virraksi. [Kansainvälisiä trendejä](#) on myös koottu yhdelle sivustolle.

Heikot signaalit ovat ennakkovaroitusmerkkejä. Ne ovat usein asioita, joille nauretaan. Usein tuntuu sille, ettei sellaista ikinä tapahdu. Heikko signaali voi kuitenkin voimistua nopeasti ja tällöin sen vaikutukset ovat laajoja.

Yllättävästi ilmaantuvia ja laajoja seurauksia mukanaan tuovia muutostekijöitä sanotaan **villiksi korteiksi**. Historia ei anna viitteitä näiden ilmaantumiseen. Jos yllättävä tapahtuma on ikävä, kutsutaan sitä nimellä **musta joutsen**. Esimerkkinä voidaan mainita 9/11 kaksoistorneihin kohdistunut terrori-isku. Sitä ei osattu ennakoida, mutta sen jälkiseuraukset ovat olleet hyvin laajat.

Kuvio: Heikon signaalin muuttuminen trendiksi ja megatrendiksi (Lähde: [Rubin](#))

Ennakointiprosessi

1. Mieti: mitä tavoittelet ennakoinnilla? Ketkä ovat vastuussa ja ketkä osallistuvat mahdollisesti kevyemmin? Paljonko resursseja (etenkin aikaa) on käytettävissä?
2. Mieti, mitkä alat sivuavat jollakin tavalla omaa toimialaa. Heijastuvatko näiden toimialojen muutokset jollakin tavoilla omalle alallesi?
3. Tarkastele megatrendejä ja valikoi niistä 3-5, jotka vaikuttavat eniten omaan alaasi. Niitä löydät esim. [Sitran sivuilta](#).
4. Pidä aiemmat pohdinnat mielessä, kun
  - seuraat uutisia ja keskusteluja. Löytyykö sieltä asioita, joilla on mahdollisuuksia nousta suuriksi muutoksiksi aiheuttaviksi asioiksi? Nouseeko esiin vilttejä ideoita, joissa ehkä kuitenkin on hyvä ydin?
  - seuraat keskustelua teknologiasta tai tarkkailet sen kehitystä
  - tarkkailet kuinka ihmiset käyttäytyvät asian ympärillä ja tapahtuuko siinä muutoksia
5. Työskentelyä voi jatkaa itsekseen tai voit kutsua avuksesi pienen porukan, jonka kesken mietitte muutosten vaikutuksia. Ryhmää muodostaessa kannattaa pyrkiä monimuotoisuuteen (ikä, sukupuoli, ammattitasta jne.), jotta saadaan kosketus erilaisen

ihmisryhmien näkemyksiin mahdollisista muutoksista ja niiden vaikutuksista. Esittele havaintosi muille. Pohdinnoissa apuna voi käyttää eri työkaluja, yhtä tai useampaa. Valitse vaikka jokin alla olevista.

- [SWOT analyysi](#) on yksinkertainen ja paljon käytetty apuväline. Se auttaa kartoittamaan vahvuudet (strengths), heikkoudet (weakness), mahdollisuudet (opportunities) ja uhat (threats). Mikä on oman yrityksen tämän hetken tila? Soveltuu yksilön tai ryhmän työkaluksi.

- PESTEL –analyysi pureutuu syvemmälle ja auttaa arvioimaan asioiden poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia, teknologisia ja ekologisia vaikutuksia. Toisin sanoen tässä analysoidaan muutosvoimien seurauksia oman toiminnan kannalta. Soveltuu yksilön tai ryhmän työkaluksi. [Opastus käyttöön](#) ja [esimerkki](#)

- Vaihtoehtoisesti voi käyttää GPS-työkalua, joka on kehitelty uusien ideoiden kehittelemiseen. Parhaimmillaan ryhmätyössä. [Esimerkki](#) ja [lisätietoa](#).

6. Kerätyn ja analyyseissä tuotetun tiedon pohjalta koostetaan kolme eri [skenaariota](#), tulevaisuuden kuvaa. Edelliseen taulukkoon tuotetut asiat ikään kuin muutetaan tarinaksi. Skenaarioita voidaan laatia esim. 2-4 kpl. Usein laaditaan

- positiivinen: jos kehitys menee kaikilla osa-alueilla hyvään suuntaan
- negatiivinen: jos huonot vaihtoehdot toteutuvat
- neutraali: keskitien kehityksen vaihtoehto (business as usual)

7. Nyt käytettävissä on tulevaisuuksien ennakkoinnin tulokset. Nämä auttavat strategian laatimisessa ja vision työstämisessä. Hyödynnä työn tulokset!

8. Kuulostele toimintaympäristön muutoksia ja tee tarvittavat toimenpiteet.

Lisää tietoa aiheesta löytyy esim.

[Ennakointiverkostosta](#)

[Megatrendit videoina](#)

[Tulevaisuuksien tutkimus tieteenä](#)

Tekijät: Kirsti Sorama ja Salla Kettunen

Työkalu on toteutettu hankkeessa Pk-yritykset SOTE-polulla kasvuun 1.2.2018-31.7.2020